



Facts and Figures 2023

Opgaven provincie Overijssel

Inleiding Facts and Figures 2023

Team Beleidsinformatie

Op 15 maart 2023 vinden de Provinciale Statenverkiezingen plaats. Vanuit de ambtelijke organisatie worden in de aanloop hiernaar toe opgaven meegegeven die op basis van ontwikkelingen om ons heen als betekenisvol worden gezien voor Overijssel de komende jaren. Ondanks dat in korte tijd veel kan veranderen is het belangrijk vooruit te kijken en op basis van de opgaven keuzes te maken voor Overijssel. Om te komen tot deze keuzes is betrouwbare informatie van cruciaal belang. Om trends en ontwikkelingen te volgen, te kunnen duiden en verschillende scenario's te verkennen. Dit document **Facts and Figures** biedt daar een eerste aanzet toe.

Voor de komende coalitieperiode zijn de volgende grote opgaven benoemd:

1. Klimaat en Energie
2. Natuur en Landbouw
3. Verstedelijking en Mobiliteit
4. Economische opgaven
5. Sociaal-maatschappelijke opgaven

In verschillende overzichtelijke factsheets worden per opgave de belangrijkste feiten, cijfers en ontwikkelingen weergegeven. Niet uitputtend, hiervoor verwijzen we naar

de Kennishub Overijssel, het platform waarin de Provincie Overijssel (open)data, (onderzoeks-)artikelen, statistieken en kaarten beschikbaar stelt over alle provinciale thema's.

Verbindend thema is Brede Welvaart. Op verschillende plekken in het document wordt de link gelegd met het begrip Brede Welvaart. Voor een uitvoeriger omschrijving verwijzen we naar Overijssel Ontcijferd op de Kennishub Overijssel, met als verdiepend [thema Brede Welvaart](#).

Kijk voor
meer onderzoek,
cijfers en
kaarten op:
[Kennishuboverijssel.nl](https://kennishuboverijssel.nl)

Kerncijfers Overijssel 2023

Peildatum 1 januari 2022



Inwoners

1,2 miljoen
(6^e provincie)



Woningen

518.558
(7^e provincie)



Oppervlakte

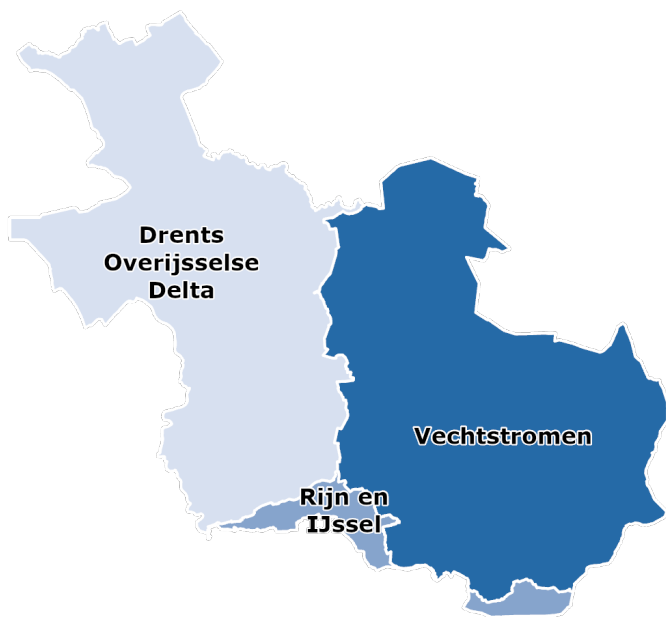
3.421 km²
(5^e provincie)



Bevolkingsdichtheid

353 inwoners/km²
(7^e provincie)

Waterschappen



Overijssel



Hoofdstad Zwolle



25 gemeenten

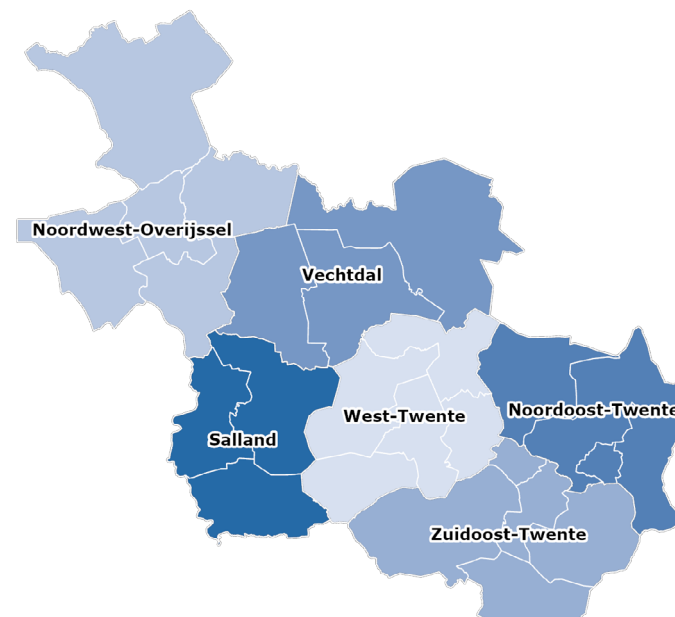


5 grootste gemeenten:
Almelo, Deventer, Hengelo
Enschede en Zwolle



De 5 grootste gemeenten
hebben in totaal **547.385**
inwoners, **47%** van het totaal.

Gebiedsgerichte aanpak (GGA) gebieden

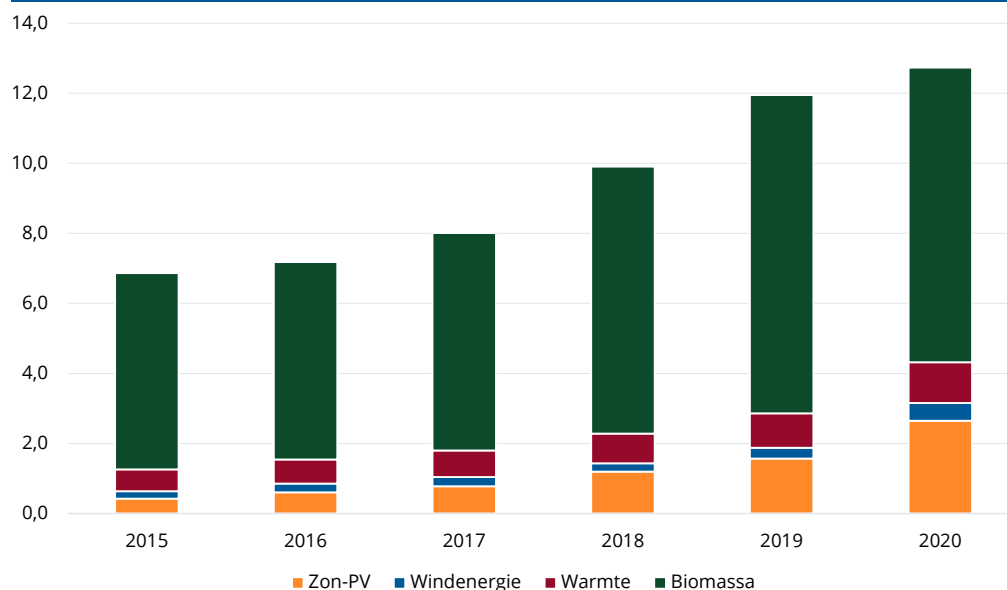


Opgave: Klimaat en Energie

Opwek hernieuwbare energie

Energie is onmisbaar in onze maatschappij, maar komt nog vaak uit kolen, olie en gas. De energietransitie is één van de grootste sociaal-maatschappelijke opgaven voor de komende periode.

Opwek hernieuwbare energie Overijssel [TJ]



- In 2020 is 12,7 TJ aan hernieuwbare energie opgewekt in Overijssel. Dit is bijna een verdubbeling ten opzichte van 2015 (figuur 1). Het aandeel hernieuwbare energie van de totale energievraag stijgt daarmee naar ruim 13%, waar het in 2015 nog op minder dan 7% stond.

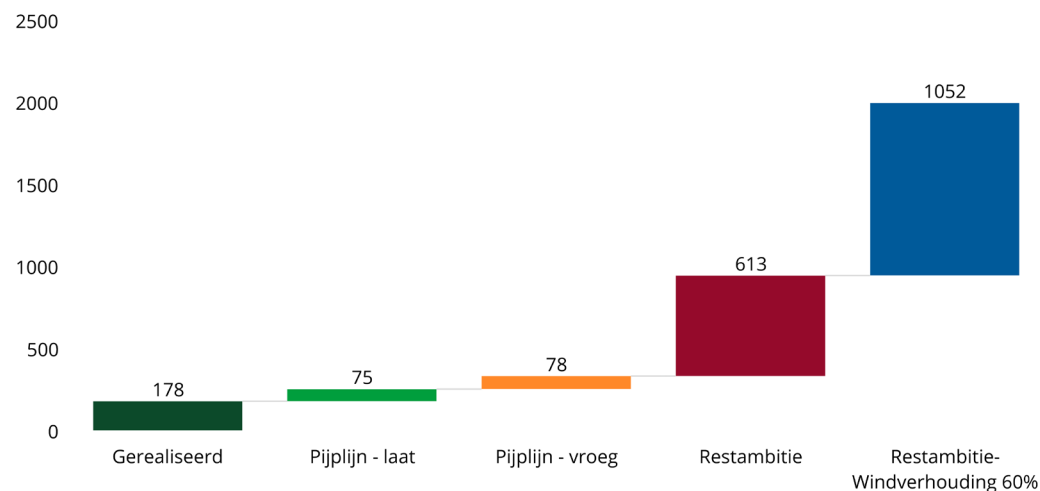
- Om de opwarming van de aarde te stoppen zijn doelstellingen nodig met bijbehorende maatregelen. In het huidige tempo zullen de doelstellingen niet behaald

Bronnen:

- Klimaatmonitor 2022, NEO Monitor
- Monitor RES Twente, Monitor RES West-Overijssel, Kader RES monitoring, NPRES 2022

Voortgang windenergie RES'sen Overijssel [GWh]

Peildatum: 1 juli 2022



De voortgang telt op tot het doel in 2030, zoals vastgesteld in de RES 1.0. De gewogen pijplijn houdt rekening met de slagingskans van projecten (NPRES, 2022). Pijplijn laat betekent dat de projecten dicht bij realisatie zitten (ze zijn minimaal vergund). Pijplijn vroeg betekent dat de projecten nog in een verkenningfase zitten.

worden. Doordat het elektriciteitsnet overvol raakt, moeten nieuwe windparken en zonneparken soms wachten voordat ze aangesloten kunnen worden. Ook verduurzaming van woningen en industrie door middel van elektrificatie, staat onder druk. Deze netcongestie en ook lokale weerstand tegen windturbines zorgen voor vertraging.

- Tot nu toe is er in Overijssel 178 GWh aan windenergie gerealiseerd, waar in de nabije toekomst naar verwachting nog 75 GWh bij komt. Om de 1000 GWh doelstelling te halen is snelle opschaling noodzakelijk, voornamelijk omdat de gemiddelde doorlooptijd van een windproject 8 jaar is. Daarnaast blijkt uit ervaringscijfers dat minimaal 50% van de projecten uit de vroege pijplijn vroegtijdig strandt.

Opgave: Klimaat en Energie

Opwek hernieuwbare energie

Verhouding zon-wind

RES 1.0 (huidige plannen)



Streven

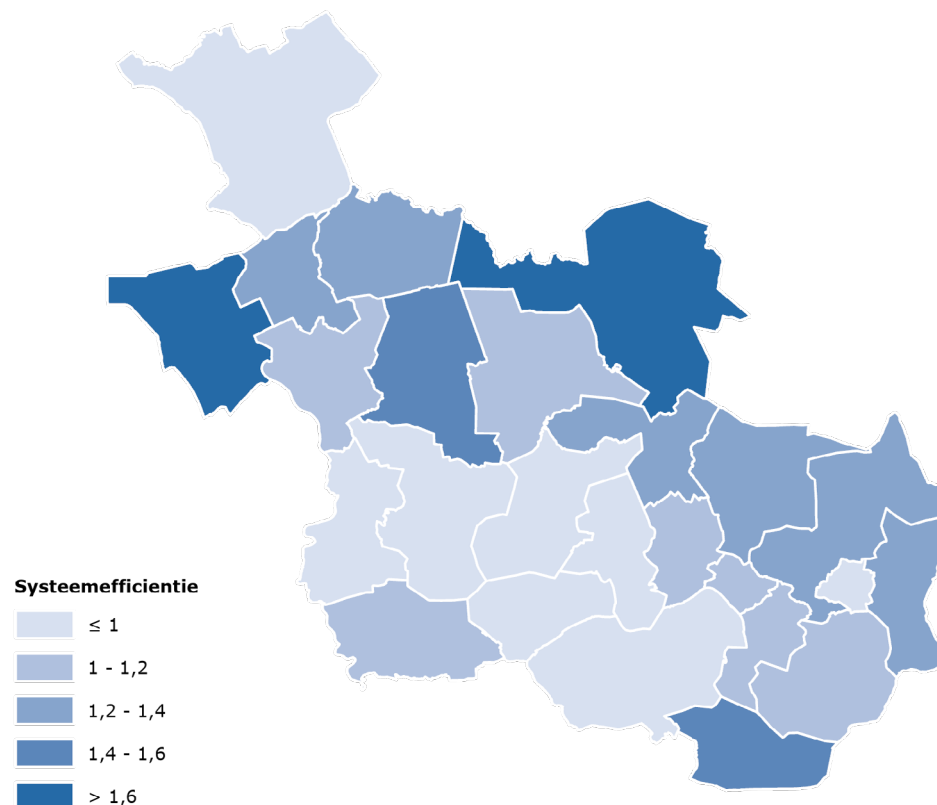


- Beter benutten van het elektriciteitsnet kan versnellend werken. Windenergie produceert ruim drie keer zoveel elektriciteit dan zonne-energie per eenheid vermogen, en belast daarmee het elektriciteitsnet een stuk minder. Een goede verhouding tussen wind en zon is bevorderlijk voor het realiseren van de doelstellingen.
- In de Regionale Energie Strategieën van West-Overijssel en Twente is afgesproken om te streven naar een 60:40 wind-zon verhouding voor een betere benutting van het net, maar de huidige plannen laten juist een omgekeerde verhouding zien. Dit wordt ook zichtbaar als we de systeemefficiëntie (zie toelichting bij figuur 4) belichten. Bij de nagestreefde verhouding is deze 1,6 GWh/MW. Met de huidige plannen is er één gemeente in Overijssel die deze verhouding haalt, terwijl er zes gemeenten zijn met een score lager dan 1 GWh/MW.

Bronnen:

- Monitor RES Twente, Monitor RES West-Overijssel (peildatum 1 juli 2022)
- Bod RES West-Overijssel en Bod RES Twente

Systeemefficiëntie gemeentelijk RES doel



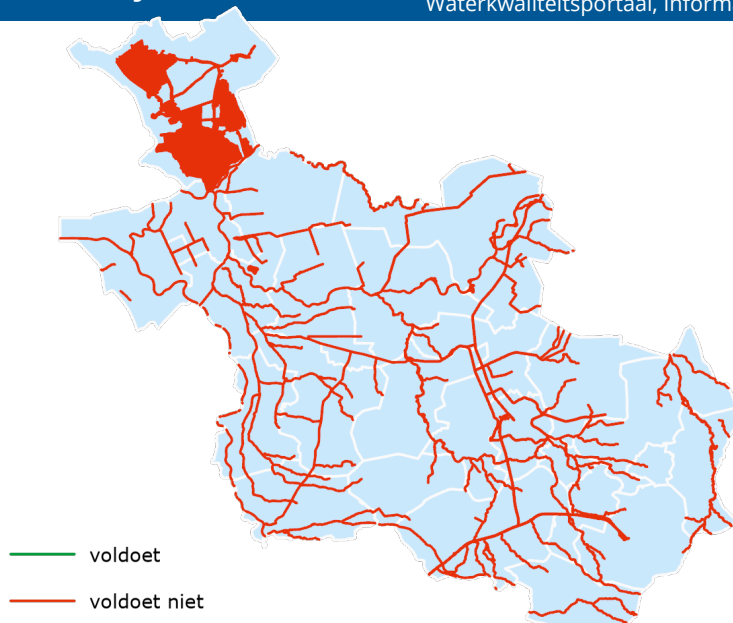
Systeemefficiëntie gaat over zoveel mogelijk energie opwekken met zo min mogelijk infrastructuur (benodigde capaciteit) en is weergegeven in opwek [in GWh] per vermogen netcapaciteit [in MW]. Bij een streven naar een wind-zon verhouding van 60:40 is de systeemefficiëntie 1,6 GWh/MW.

Opgave: Klimaat en Energie

Waterkwaliteit

Kaderrichtlijn water

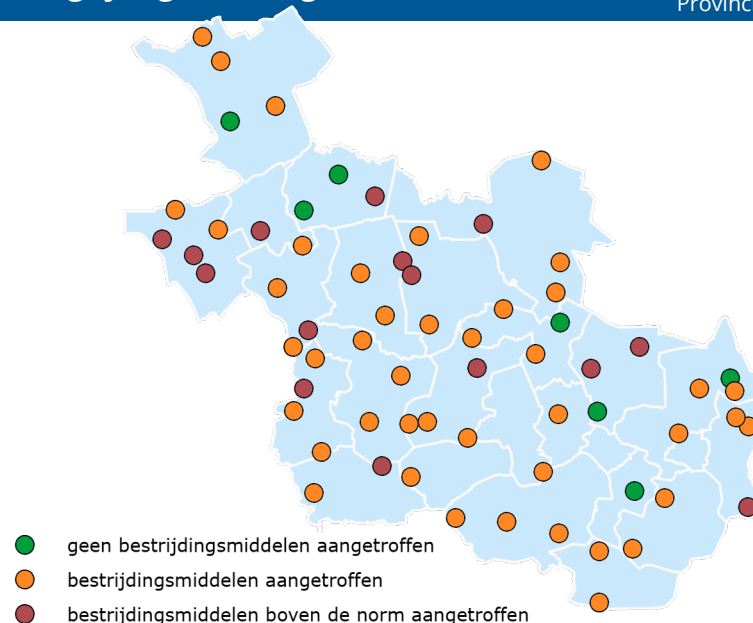
Waterkwaliteitsportaal, Informatiehuis Water



- Het doel van de Kaderrichtlijn Water is dat uiterlijk in 2027 al het water in Europa schoon en gezond is. Op dit moment voldoet geen van de oppervlaktewaterlichamen in Overijssel aan de goede toestand.
- Het totaaloordeel van de toestand 2021 bestaat uit de totaaloordelen van de chemische en ecologische toestand. De KRW hanteert het 'one out all out-principe', wat betekent dat als een waterlichaam op basis van één parameter niet voldoende scoort, de eindscore van het hele waterlichaam niet voldoet aan de goede toestand.
- Veel waterlichamen zijn de laatste jaren wel op onderdelen verbeterd, maar door het 'one out all out-principe' is de voortgang niet zichtbaar. Met name de biologie laat een goede vooruitgang zien door de maatregelen die hiervoor zijn uitgevoerd.

Vergrijzing van het grondwater

Provincie Overijssel, 2018



- Het Nederlandse grondwater wordt door menselijke activiteiten verontreinigd. Stoffen zoals bestrijdingsmiddelen en complexe stoffen zoals PFAS verspreiden zich naar grotere diepten en beïnvloeden de kwaliteit van steeds meer grondwater. Dit wordt de vergrijzing van het grondwater genoemd. Daarmee komt de toekomstige drinkwatervoorziening in gevaar.
- In 2018 heeft de provincie onderzoek uitgevoerd naar bestrijdingsmiddelen in grondwater. Deze stoffen zijn op veel plaatsen aangetroffen en overschrijden ook de normen. Deze vervuilingen zijn onomkeerbaar en het is een kwestie van tijd voordat ze de diepere grondwaterlagen bereiken.
- De resultaten van het onderzoek maken duidelijk dat niet alleen het grondwater in de waterwinningen onder druk staat, maar in feite het hele grondwatersysteem.

Opgave: Klimaat en Energie

Gevolgen klimaatverandering

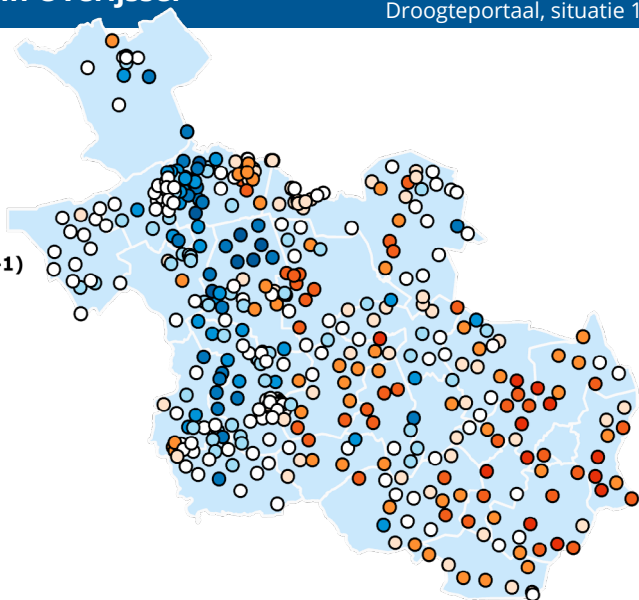
Een goede waterkwaliteit is belangrijk voor mens en natuur. Hittestress en droogte hebben invloed op het welbevinden van de inwoners.

Droogte in Overijssel

Droogteportaal, situatie 15 januari 2023

Droogte-index (SGI-1) (15-01-2023)

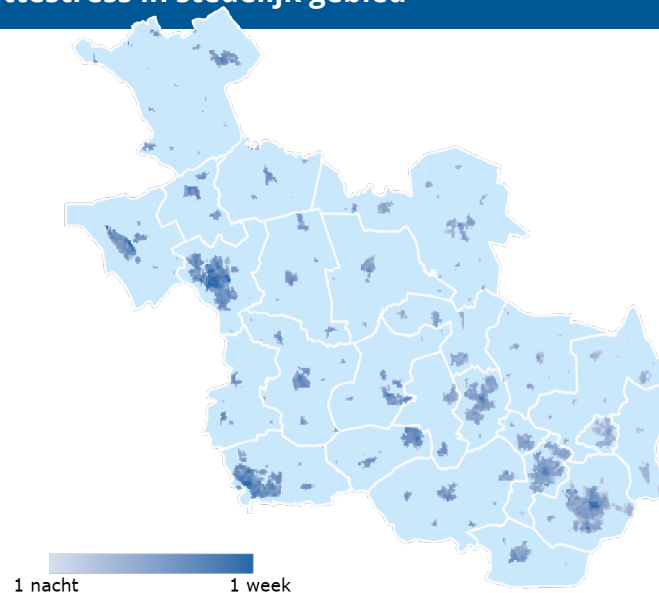
- > 2 (nat)
- 1,5 - 2
- 1 - 1,5
- 0,5 - 1
- -0,5 - 0,5
- -1 - -0,5
- -1,5 - -1
- -2 - -1,5
- < -2 (droog)



- De zomer van 2022 was één van de warmste, zonnigste en droogste zomers ooit gemeten. Voor de provincie Overijssel is dit terug te zien in de ondiepe grondwaterstanden, met duidelijke verschillen tussen West-Overijssel en Twente.
- Mede door de hoge zandgronden zijn de problemen tijdens droogte in Twente groter dan in andere regio's in Nederland. Door verandering van het landgebruik is het watersysteem aangepast. Het regenwater werd zo snel mogelijk afgevoerd om wateroverlast te voorkomen. Daardoor ontstaan in warme zomers en in het groeiseizoen watertekorten. Dit heeft gevolgen voor agrarische bedrijven, industrie, scheepvaart, natuurgebieden en de drinkwatervoorziening.

Hittestress in stedelijk gebied

Klimaat-effectatlas



- Klimaatverandering leidt in Nederland tot meer zomerse en tropische dagen. Er zijn jaarrond meer zonuren en de intensiteit van de zoninstraling neemt toe. Bij warme dagen en nachten is er kans op hittestress, waar vooral ouderen en andere kwetsbare groepen last van kunnen hebben. Dit zorgt voor gezondheidsrisico's, zoals vermoeidheid en hoofdpijn. Door uitdroging en oververhitting kunnen mensen overlijden. In Nederland stijgt tijdens hittegolven de sterfte met 12%.
- In de stad wordt het vaak warmer dan in het omliggende landelijk gebied. Dit is ook zichtbaar in Overijssel. Door de aanwezige bebouwing en versterking houden steden meer warmte vast: het stadseffect. Dit effect is 's nachts het sterkst: de warmte blijft tussen gebouwen hangen.

Opgave: Natuur en Landbouw

Natuur en landbouw in Overijssel

Voor meer informatie over stikstof, natuur en landbouw, zie de [Stikstofhub](#)

Natuur in Overijssel



Natuur- en bosgebied

14 % **14,8 %**



Natuurgebied
Per 1.000 inwoners

41 ha **30 ha**



Natura2000-gebieden

24 **162**

De Natura2000-gebieden maken deel uit van het Europese Natura2000-netwerk. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied.

Landbouw in Overijssel

Vleeskalveren-, varkens-
of kippenbedrijf

Melkveebedrijf



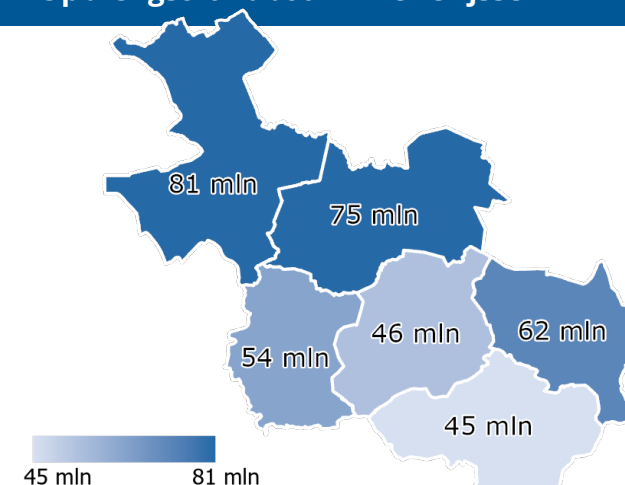
• Ongeveer 40% van alle landbouwbedrijven in Overijssel zijn melkveebedrijven. Overijssel heeft het hoogste aantal melkveebedrijven van alle provincies: ruim 90% van de agrarische gronden zijn in gebruik als grasland of mais.

• De overige 60% van de landbouwbedrijven zijn bedrijven met vleeskalveren, varkens of kippen, of combinaties hiervan. In de categorie overige graasdierbedrijven vallen naast de bedrijven met schapen en geiten ook de wat kleinere bedrijven met overwegend rundvee.

Aantal landbouwbedrijven in 2021 Overijssel (CBS)

Akkerbouwbedrijven	950
Melkveebedrijven	2.583
Overige	3.049
Totaal	6.582
Waarvan biologisch	176

Opbrengst landbouw in Overijssel



• De totale opbrengst van alle bedrijfstypen landbouw in de provincie Overijssel bedraagt 362 miljoen euro. Het noorden en noordwestelijke deel van Overijssel draagt hier het meest aan bij.

• De grootste totale opbrengst per bedrijfscategorie in Overijssel is afkomstig van melkveebedrijven (58 %), daarna volgen de overige graasdierbedrijven (16 %). De overige 27% wordt opgebracht door hokdierbedrijven, akkerbouwbedrijven en tuinbouwbedrijven.

Bronnen:

- BRP (2022), Min. EZK, BAB en CBS
- CBS, landbouwindicatoren voor Overijssel, 2018-2020

Opgave: Natuur en Landbouw

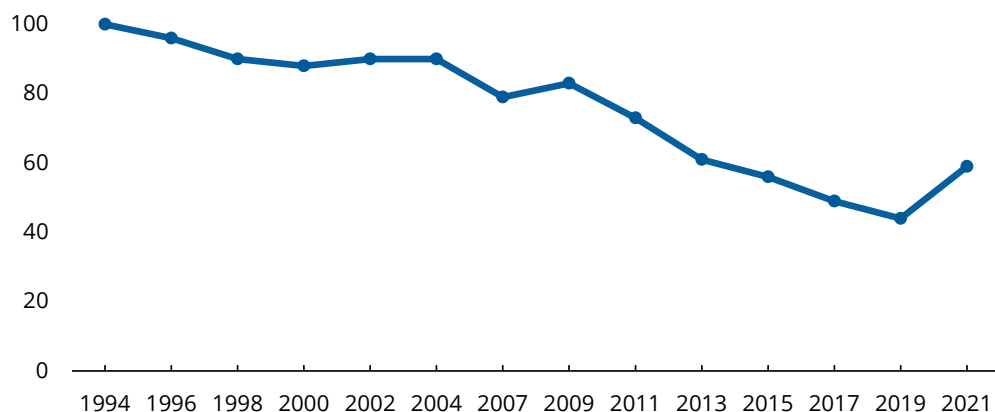
Achteruitgang biodiversiteit

Voor meer informatie over stikstof, natuur en landbouw, zie de [Stikstofhub](#)

Een groene omgeving heeft een positief effect op de gezondheid en leefbaarheid.

Biodiversiteit in Overijssel - Weidevogelstand

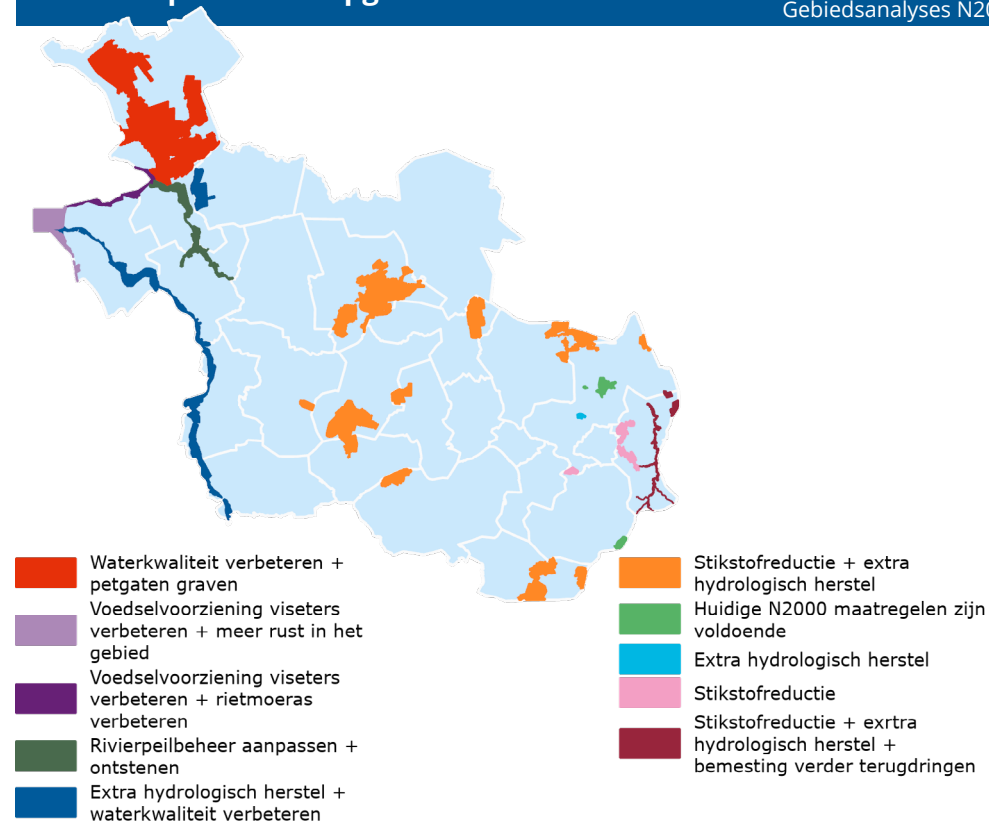
(1994 = 100)



- De biodiversiteit in Overijssel neemt af, net zoals in de rest van Nederland. De belangrijkste oorzaken van deze achteruitgang zijn verandering van landgebruik, milieudruk en versnippering van ecosystemen. Vooral de biodiversiteit van heide, halfnatuurlijke graslanden en agrarisch gebied gaat verder achteruit.
- Het aantal weidevogels in Overijssel is in ruim 25 jaar zo'n 40% achteruitgegaan. Dit wordt veroorzaakt door de intensivering van de landbouw. Ook vraat van eieren en jongen door verschillende predatoren speelt een rol.
- Er is steeds minder geschikt leefgebied voor weidevogels aanwezig, waardoor zowel het aantal als de diversiteit aan soorten weidevogels afneemt. In 2021 nam het aantal weidevogels toe. Dit kwam voor door het natte voorjaar.

Knelpunten en opgaven buiten N2000

Gebiedsanalyses N2000



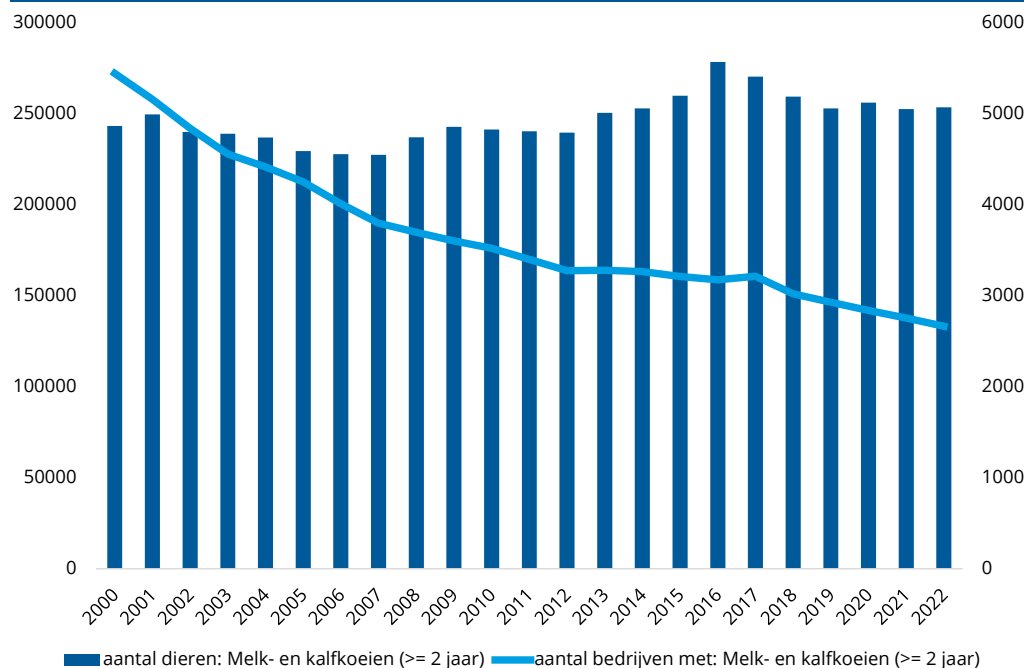
- Om aan de instandhoudingsdoelen van de Natura2000-gebieden te voldoen, zijn ook maatregelen buiten de gebieden noodzakelijk.
- De belangrijkste maatregelen zijn: stikstofreductie, hydrologisch herstel en het verbeteren van de waterkwaliteit.

Opgave: Natuur en Landbouw

Ontwikkelingen in de landbouw

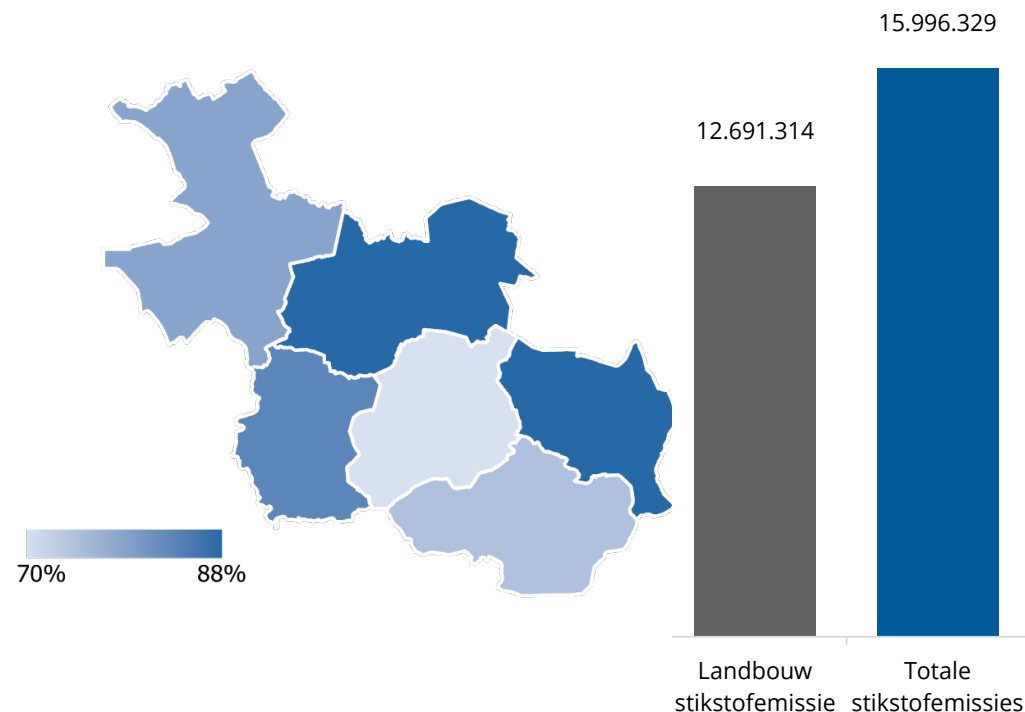
Voor meer informatie over stikstof, natuur en landbouw, zie de [Stikstofhub](#)

Aantal bedrijven met melk- en kalfkoeien



- Het aantal bedrijven met melk- en kalfkoeien is de laatste 20 jaar afgenomen. Het aantal dieren neemt niet af. Dat houdt in dat het aantal melk- en kalfkoeien per bedrijf toeneemt.

Aandeel sector landbouw in de totale stikstofemissie



- De natuur in Overijssel staat onder druk door de uitstoot van stikstof naar bodem, water en lucht.
- Het aandeel van de landbouw in de totale stikstofemissie in de provincie Overijssel is 75%. In gebieden met hoofzakelijk landbouw is dit percentage hoger en in de meer stedelijke gebieden en gebieden met bijvoorbeeld meer verkeer is dit percentage lager.

Bronnen:

- CBS landbouwdata
- Emissieregistratie (2019)

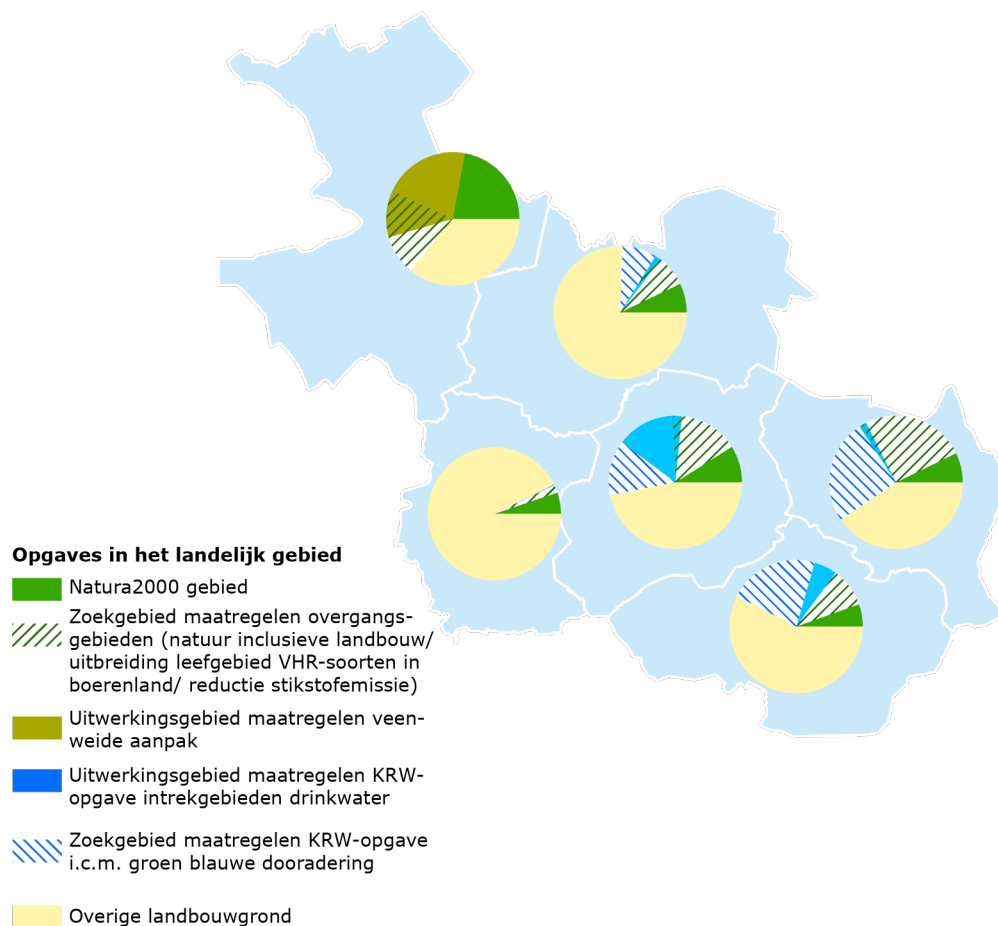
Opgave: Natuur en Landbouw

Een nieuwe toekomst voor natuur en landbouw in Overijssel

Voor meer informatie over stikstof, natuur en landbouw, zie de [Stikstofhub](#)

In het PPLG Overijssel (Provinciaal Programma Landelijk Gebied Overijssel) worden de wettelijke opgaven voor natuur, water en klimaat via een gecombineerde aanpak opgepakt. De opgaven zijn zeer ingrijpend en vertonen een complexe samenhang, maar bieden tegelijk ook kansen voor volgende generaties om samen aan een platteland van Overijssel te bouwen.

Ruimtelijke verdeling van de groenblauwe PPLG opgaven



Naar een grondgebonden melkveehouderij

In het Addendum van het Actieprogramma Nitraat heeft het rijk opgenomen dat de melkveehouderij in 2023 grondgebonden moet zijn. Het Rijk wil in het Landbouwakkoord afspraken maken over de aanpak voor de grondgebondenheid van de melkveehouderij. Er is nog niet bekend op welke wijze grondgebondenheid gedefinieerd gaat worden. Mogelijk in termen van de veebezetting per bedrijf, waarbij de boven norm binnen de bandbreedte 2,0-2,3 GVE /ha zou kunnen vallen 1 melkkoe = 1 GVE = 1 Grootvee eenheid). De tabel geeft beeld van het aantal bedrijven in Overijssel in relatie tot mogelijk te stellen normen, het aantal GVE's op deze bedrijven bij de verschillende normen en een beeld van de benodigde afname om aan de normen te voldoen.

Norm (GVE/ha)	% bedrijven boven norm (2021)	Benodigde afname van aantal GVE op deze bedrijven om aan norm te voldoen	Effect op omvang totale veestapel (% GVE)
1,5	94 %	102.510	35 %
1,7	88 %	79.072	27 %
1,9	77 %	57.850	20 %
2,1	61%	40.351	14 %
2,3	44 %	27.380	9 %
2,5	30 %	18.436	6 %

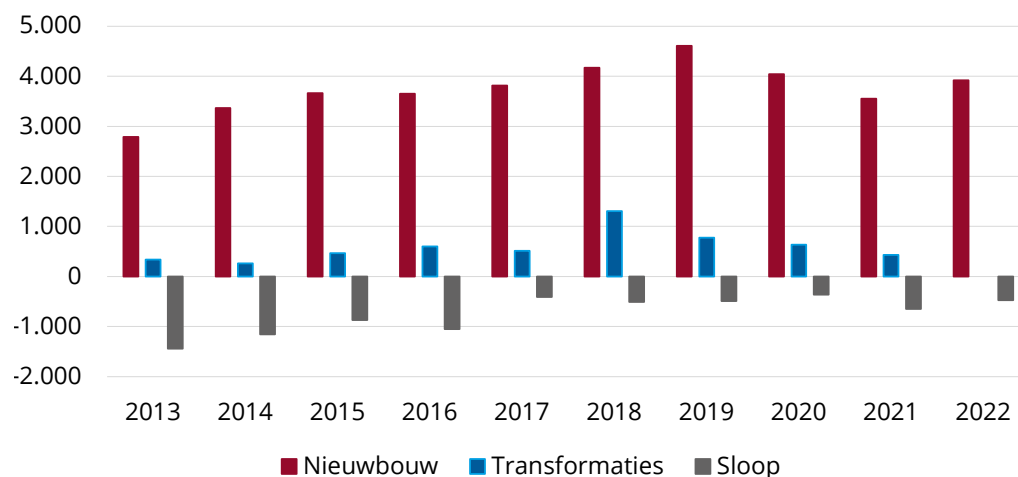
Opgave: Verstedelijking en Mobiliteit

Overijssel staat voor een grote bouwopgave

Voor meer informatie over wonen in Overijssel, zie [Woningmarktmonitor Overijssel](#)

Woonzekerheid is een basisvoorwaarde voor brede welvaart. Zonder een thuis is er weinig ruimte om na te denken over andere vormen van welzijn. De brede welvaart staat juist op dit punt onder druk. Door de schaarste en hoge prijzen vindt een deel van de mensen geen (passend) huis. Ze hebben minder vrijheid hun leefomgeving in te richten zoals ze graag zouden willen, wat doorwerkt in hun welzijn.

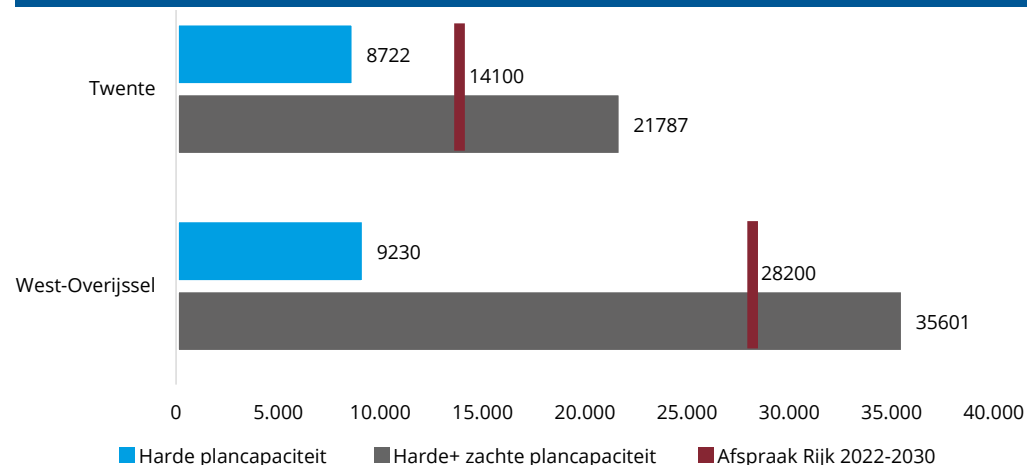
Woningrealisatie Overijssel



Het aantal woningen gerealiseerd middels transformaties is voor 2022 nog niet bekend.

- Overijssel kampt momenteel met woningtekorten. In 2022 zijn meer woningen gebouwd dan in 2021, maar minder dan in de piekjaren 2018-2019. Voor de periode 2022-2030 heeft de provincie Overijssel afspraken gemaakt met het Rijk over de woningbouw. In deze afspraken, de woondeals, staat dat er tussen 2022 en 2030 minimaal 42.300 woningen worden gerealiseerd: 14.100 in Twente en 28.200 in West-Overijssel.

Te bouwen woningen



Genoeg plannen bij de gemeenten om de doelen te halen (stand van zaken op 1 januari 2022).

- De gemeenten in Overijssel hebben genoeg harde en zachte plannen om aan de afspraak te voldoen. Maar er zijn ook risico's en onzekerheden bij de uitvoering van de plannen: bouwbeperkingen vanwege stikstof, personeelstekorten in de bouw, de leveringszekerheid en prijzen van bouwmaterialen. Hierdoor is niet gegarandeerd dat de geplande woningen ook allemaal worden gerealiseerd.

Bronnen:

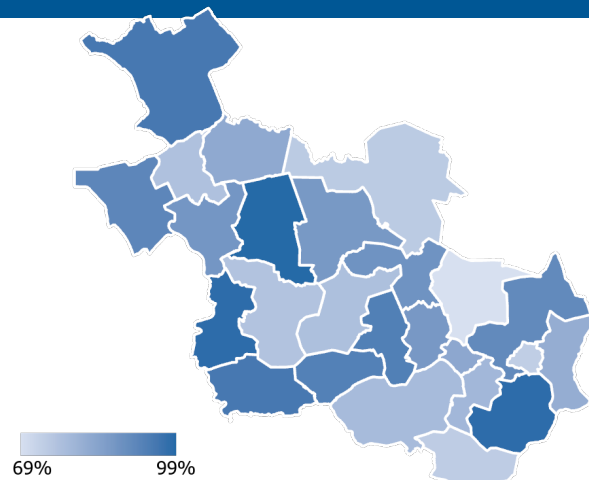
- CBS, Planmonitor Wonen Provincie Overijssel

Opgave: Verstedelijking en Mobiliteit

Betaalbaarheid woningen neemt af

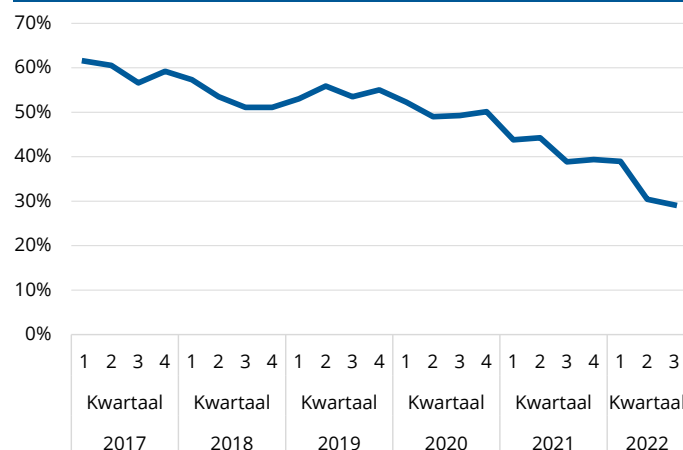
Voor meer informatie over wonen in Overijssel, zie [Woningmarktmonitor Overijssel](#)

% groei gemiddelde verkoopprijs



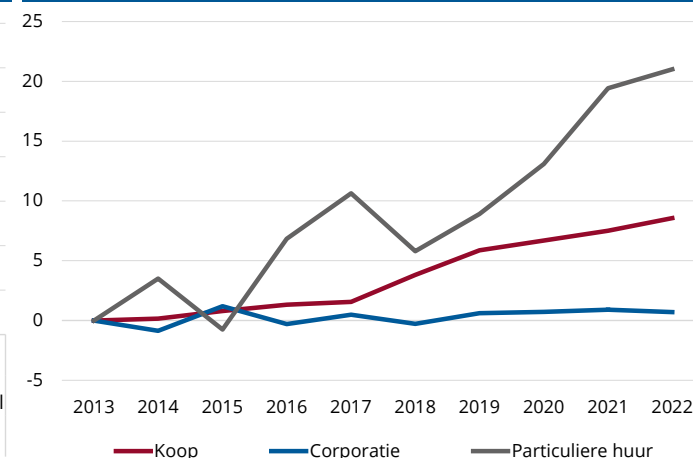
Ontwikkeling van gemiddelde verkoopprijs tussen 2013 en de eerste 3 kwartalen van 2022 per gemeente.

Betaalbaarheid neemt af



% verkochte woningen betaalbaar voor een huishouden met een doorsnee inkomen dat een hypotheek moet nemen voor 100% van de prijs.

Aantal sociale huurwoningen stabiel



Aantal woningen naar eigendom, Overijssel, index 2013=0

- Woningen worden in Overijssel steeds minder betaalbaar. In alle gemeenten is de gemiddelde prijs met meer dan 70% toegenomen tussen 2013 en de eerste 3 kwartalen van 2022. De laatste maanden zien we landelijk een daling. Daar tegenover staat dat de hypotheekrente in 2022 flink is gestegen. De betaalbaarheid van koopwoningen neemt daarom nog steeds af.
- In het eerste kwartaal van 2017 kon een huishouden met een doorsnee inkomen (in 2021 was dat €59.000) een hypotheek krijgen waarmee het 62% van het woningaanbod kon betalen. In het derde kwartaal van 2022 is dit gedaald naar 29%. Vooral starters worden hard geraakt door de stijgende hypotheekrente.

- Ook huurders hebben niet veel betaalbare opties. De woningvoorraad van corporaties is in de periode 2013-2022 nagenoeg gelijk gebleven, terwijl het aantal koopwoningen en particuliere huurwoningen toenam. Het aandeel corporatiewoningen in de totale woningvoorraad in Overijssel is afgenomen van 29% in 2013 naar 27% in 2022. Huurders zijn daarom vaker aangewezen op duurdere particuliere huurwoningen. Terwijl de huurders in de particuliere sector veel betalen, zijn ze aanzienlijk minder tevreden met de woning dan de eigenaar-bewoners.
- In de Overijsselse woondeals is afgesproken dat tweederde van de nieuwe woningen die tot en met 2030 worden toegevoegd in het betaalbare segment vallen (sociale huurwoningen, middenhuur tot €1000 per maand en koopwoningen tot €355.000).

Bronnen:

- CBS, Kadaster

Opgave: Verstedelijking en Mobiliteit

Bereikbare voorzieningen

Bereikbare voorzieningen zijn belangrijk voor de brede welvaart in een regio. Het aantal voorzieningen in de buurt en de afstand tot deze voorzieningen staan in direct verband met de tevredenheid met de woonomgeving en zo ook met ons welbevinden. Wanneer voorzieningen verdwijnen, kan de bereikbaarheid in het geding komen. Dit is vooral problematisch voor inwoners die minder mobiel zijn.

Ontwikkeling verkooppunten tussen 2013 en 2023

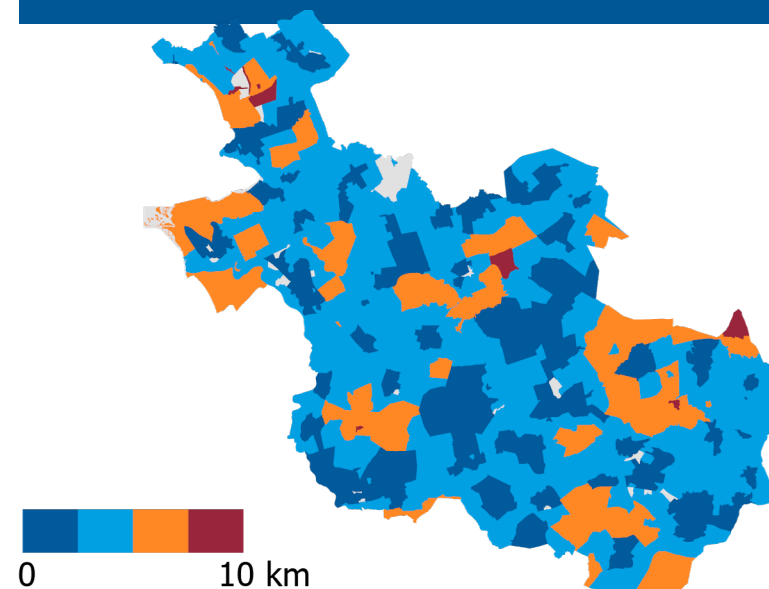


- Het aantal verkooppunten van winkels en diensten neemt al jaren af, onder andere doordat mensen vaker online kopen. Begin 2013 waren er in Overijssel nog 14.300 verkooppunten in gebruik, begin 2023 zijn dit er nog 13.500, een afname van 6%. De detailhandel kent de grootste afname met 15%.
- De leegstand neemt ook af, van 8% in 2013 naar 6% in 2023. Onrendabele verkooppunten zijn gesloopt, samengevoegd, of getransformeerd naar woningen of kantoren. Er zijn in deze periode in totaal 4.400 verkooppunten gesaneerd en ook 3.300 weer toegevoegd,

Bronnen:

- Locatus en CBS

Afstand tot bibliotheek



bijvoorbeeld door nieuwbouw of door splitsingen van bestaande verkooppunten. Slechts weinig (8%) van de verkooppunten die in 2013 leegstonden, staan 10 jaar later nog steeds of alweer leeg.

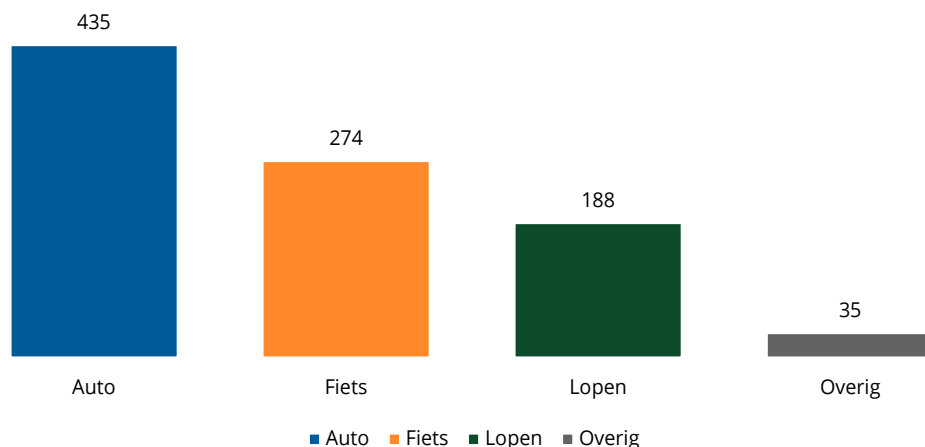
- Voorzieningen zijn vaak geconcentreerd in de steden en grotere dorpen. Dat betekent dat in dunbevolkte gebieden voorzieningen vaak verder weg zijn. De gemiddelde afstand tot een bibliotheek illustreert dit. In de hele provincie zijn buurten te vinden waar inwoners gemiddeld 5 kilometer of verder moeten reizen om bij een bibliotheek te komen.

Opgave: Verstedelijking en Mobiliteit

Het wordt drukker op de weg met auto's, maar Overijssel is ook een fietsprovincie

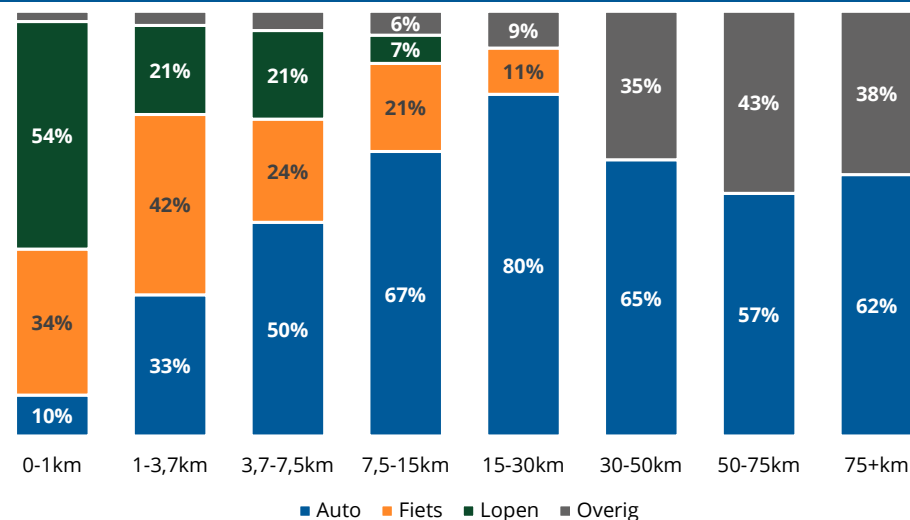
Bij het welzijn van mensen speelt mobiliteit een belangrijke rol. Mobiliteit stelt mensen in staat om bestemmingen vlot en veilig te bereiken – om naar school of werk te reizen, familie of vrienden te bezoeken, maar ook voorzieningen zoals huisartsen, ziekenhuizen, bibliotheken, musea en sportfaciliteiten te bereiken.

Aandeel in verplaatsingen naar vervoerwijze



- Er werden in 2021 11,2 miljard kilometers afgelegd door inwoners van Overijssel, waarvan 8 miljard met de auto. Zo'n 1,7 miljard kilometers gingen over provinciale wegen.
- De auto wordt het meest gebruikt voor verplaatsingen. Ruim 70% van alle kilometers die de Overijsselaar maakt, wordt met de auto afgelegd. Bij bijna 5 van de 10 verplaatsingen kiest de Overijsselaar de auto.
- Ook de fiets is populair in Overijssel, vooral op de kortere afstanden. Bij 36% van de verplaatsingen die binnen een half uur te fietsen zijn, wordt de fiets gekozen als vervoerwijze. Bij verplaatsingen tot 3,7 km (kwartier fietsen) is dat zelfs 42%. De fiets wordt dan vaker gebruikt dan de auto. Ook bij de wat

Fietsverplaatsingen naar afstand



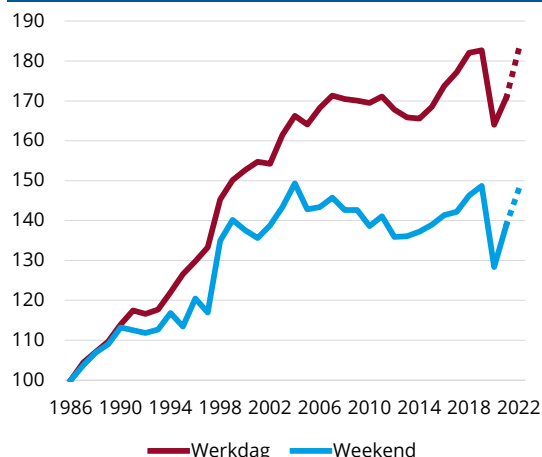
langere reisafstanden (van een half uur tot een uur fietsen) wordt bij 21% van alle verplaatsingen de fiets als vervoerwijze gebruikt. In Overijssel wordt meer gefietst dan gemiddeld in Nederland.

- Corona had een grote invloed op het reizen met het openbaar vervoer. Het aantal reizigerskilometers met regionale treinen en het stads- en streekvervoer per bus nam met ongeveer de helft af: 50,5% minder in de bussen en 46,1% minder in de trein. In 2021 was er een licht herstel met een toename van 10% reizigerskilometers in de bussen en treinen, maar er werd nog ruim 40% minder gereisd met het openbaar vervoer dan voorheen. Daarmee blijft de ontwikkeling achter bij die van het autoverkeer dat zich vrij snel herstelde.

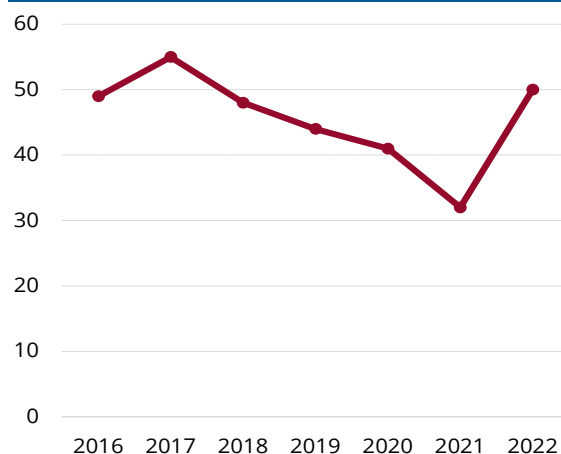
Opgave: Verstedelijking en Mobiliteit

Meer verkeer, meer files en meer ernstige ongevallen

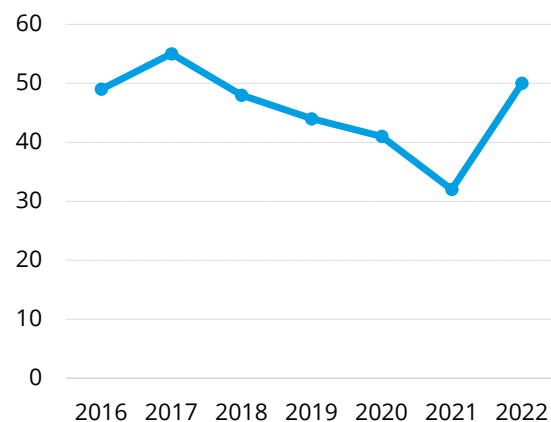
Verkeersprestatie



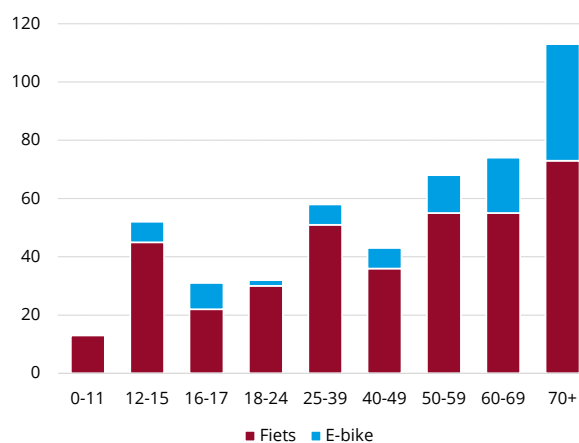
Verkeersdoden



Ziekenhuisgewonden



Fietsslachtoffers (2021 - Leeftijd)



- De hoeveelheid verkeer op provinciale wegen groeit weer. In 2022 was er ruim 6% meer verkeer op de weg dan het jaar ervoor. En op werkdagen nam de hoeveelheid verkeer in 2022 met meer dan 7% toe. Inmiddels rijden we op werkdagen al weer iets meer dan vóór Corona (+0,3%). Naar de toekomst toe wordt een stijgende automobilititeit verwacht. De groei van autoverplaatsingen in weekenden gaat minder snel dan op werkdagen.
- Door de continue groei van het autoverkeer staat de bereikbaarheid in Overijssel onder druk. De hoeveelheid files neemt toe. In 2022 stond er ruim 2300 uur aan files in Overijssel. We staan weer ruim 8 keer zo vaak in de file als in 2021. Vooral op de enkelbaans Rijkswegen (N50, N35 en N36) en op de snelwegen A35 en op de A28 zijn er veel vertragingen en files. Alleen op de A1 neemt de hoeveelheid files af door de capaciteitsuitbreiding. Driekwart van de files in Overijssel komt door drukte op de weg (vooral tijdens de spitsuren).
- In 2021 waren er 34 dodelijke verkeersslachtoffers te betreuren in Overijssel. Daarnaast raakten nog eens 1.203 mensen gewond bij een verkeersongeval, waarvan 775 ernstig. Zowel landelijk als in Overijssel zien we dat het aantal verkeersdoden niet verder afneemt en dat het aantal ernstig gewonden de laatste jaren stijgt. Uit voorlopige cijfers over 2022 blijkt een toename van het aantal verkeersdoden (+55%) en ernstig gewonden (+16%) ten opzichte van het jaar ervoor. Ook op de provinciale wegen neemt het aantal ernstige ongevallen toe.
- Veel verkeersslachtoffers zijn fietsers. Sinds 2017 zijn er in Overijssel meer fietsslachtoffers dan slachtoffers onder inzittenden van personenauto's. Vooral oudere verkeersdeelnemers zijn slachtoffer bij fietsongevallen, en het aantal slachtoffers onder ouderen neemt ook toe.

Bronnen:

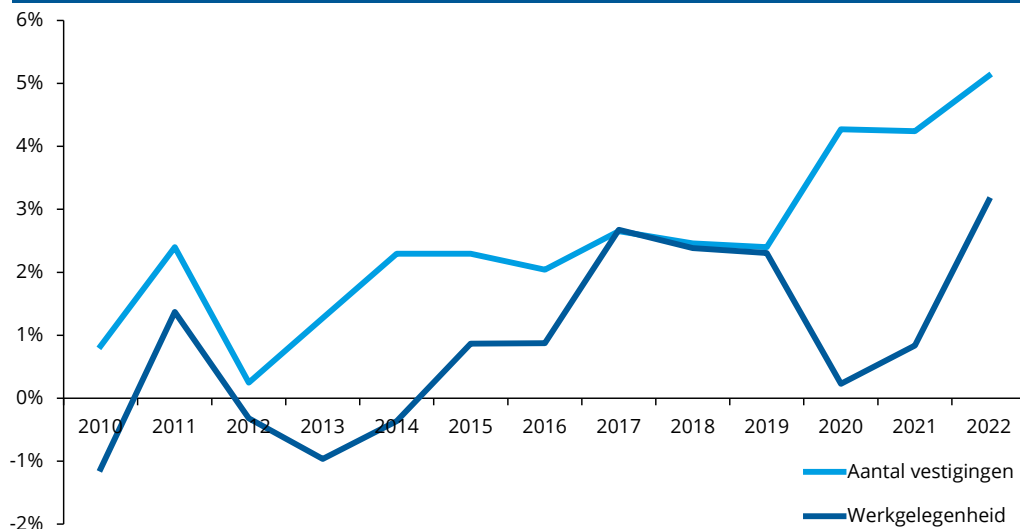
- Provincie Overijssel, Rijkswaterstaat, VIASTAT

Opgave: Economie

Bedrijvigheid in Overijssel

Werk (betaald of onbetaald) is voor mensen belangrijk om bij te dragen aan de samenleving. Daarnaast draagt inkomen bij aan welzijn en welvaart.

Aantal vestigingen stijgt sneller dan werkgelegenheid



- De werkgelegenheid groeit sinds 2015 met jaarlijkse groeipercentages van 0,7% tot 3,1%. Vooral in de jaren 2017, 2018 en 2019 steeg de werkgelegenheid met meer dan 2% per jaar. Ook in de corona-jaren 2020 en 2021 groeide de werkgelegenheid licht met 0,7% en 0,8%. In 2022 is de werkgelegenheid weer harder gegroeid, met 3,1%.
- Het aantal vestigingen kent de afgelopen jaren een sterkere groei dan de werkgelegenheid. Dit komt doordat het aandeel zzp'ers flink is toegenomen. Het aandeel zzp'ers onder werkenden groeide van 8% in 2010 naar 12% in 2021.

Bronnen:

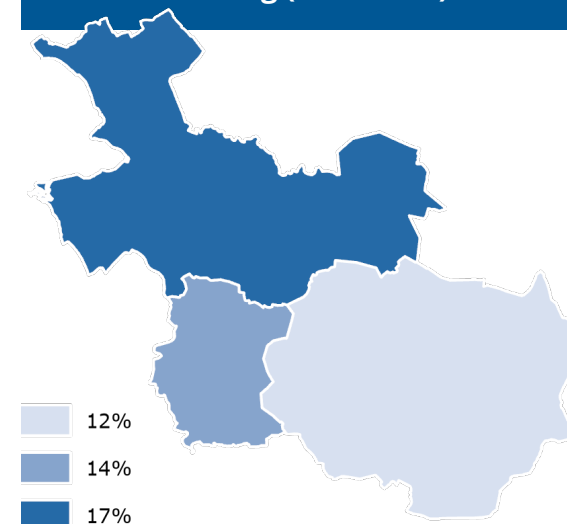
• BIRO, LISA, CBS

Top 3 groei en krimp sectoren

- ICT (+68%)
 - Horeca (+27%)
 - Zakelijke dienstverlening (+18%)
-
- Financiële instellingen (-31%)
 - Landbouw (-21%)
 - Industrie (-1%)

• De sectoren met de grootste werkgelegenheidsgroei tussen 2010 en 2022 zijn ICT (+68%), horeca (+27%) en zakelijke dienstverlening (+25%). Financiële instellingen hebben in 2022 31% minder werkgelegenheid dan in 2010, gevolgd door landbouw (-21%) en industrie (-1%).

Regionale werkgelegenheidsontwikkeling (2010-2021)



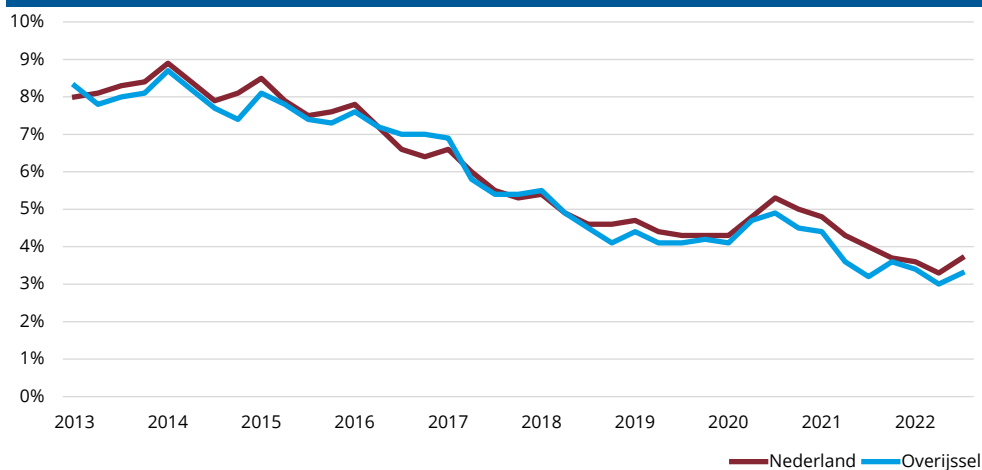
• Binnen de COROP-regio's valt op dat Noord-Overijssel de grootste werkgelegenheidsontwikkeling laat zien tussen 2010 en 2021 (+17%), gevolgd door Zuidwest-Overijssel (+14%) en Twente (+12%).

Opgave: Economie

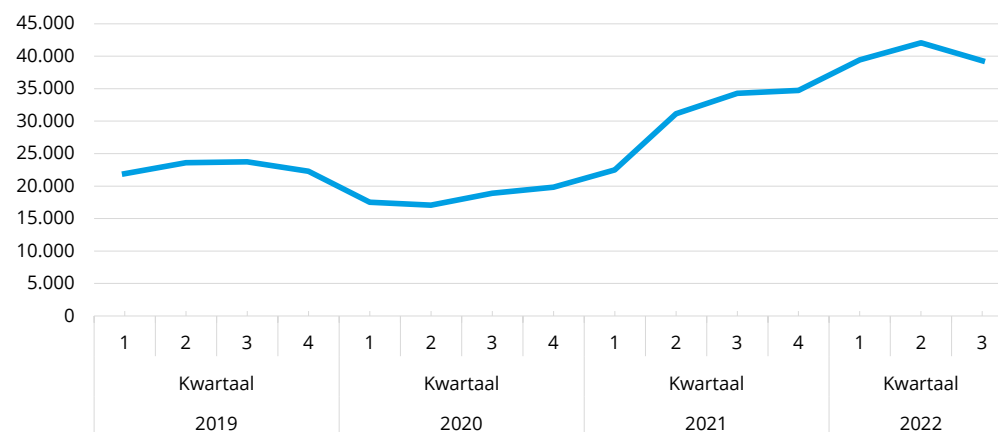
Arbeidsparticipatie en werkloosheid

Werk (betaald of onbetaald) is voor mensen belangrijk om bij te dragen aan de samenleving. Het is daarom belangrijk om lage werkloosheidspercentages na te streven.

Werkloosheid daalt naar 3%



Openstaande vacatures gestegen naar 40.000



- Waar in de periode 2013 tot 2015 het werkloosheidspercentage nog rond de 8% lag, is dit daarna geleidelijk afgenomen naar 3 tot 4%. Overijssel volgt hierin een vergelijkbare trend met Nederland.
- Het totaal aantal openstaande vacatures in de drie Overijsselse arbeidsmarktregio's (inclusief een aantal gemeenten uit buurprovincies) is gestegen naar zo'n 40.000 in 2022. Ter vergelijking, dit is ongeveer 7% op het totaal aantal werkenden in Overijssel.
- De werkloosheid is laag en de vraag naar arbeid is hoog. In bijna alle beroepsklassen is de arbeidsmarkt zeer krap. Het UWV berekent dat via de zogeheten spanningsindicator (het geschatte aantal openstaande vacatures delen door het aantal personen dat korter dan 6 maanden WW ontvangt). De krapte op de arbeidsmarkt is vooral hoog bij ICT beroepen (zoals databank- en netwerkspecialisten, software- en applicatieontwikkelaars), dienstverlenende beroepen (zoals horeca), maar ook in de zorg en bij technische beroepen.

Bronnen:

- UWV

Krapte op arbeidsmarkt

8 beroepsgroepen met de meeste krapte, Overijssel, 3e kwartaal 2022

- Artsen (zorg en welzijn)
- Databank- en netwerkspecialisten (ICT)
- Elektrotechnisch ingenieurs (Technisch)
- Juristen
- Keukenhulp (dienstverlening)
- Machinemonteurs (technisch)
- Managers detail- en groothandel
- Software- en applicatieontwikkelaars (ICT)

Opgave: Economie

Digitalisering en innovatie

Overijssel boekt progressie op het gebied van innovatie

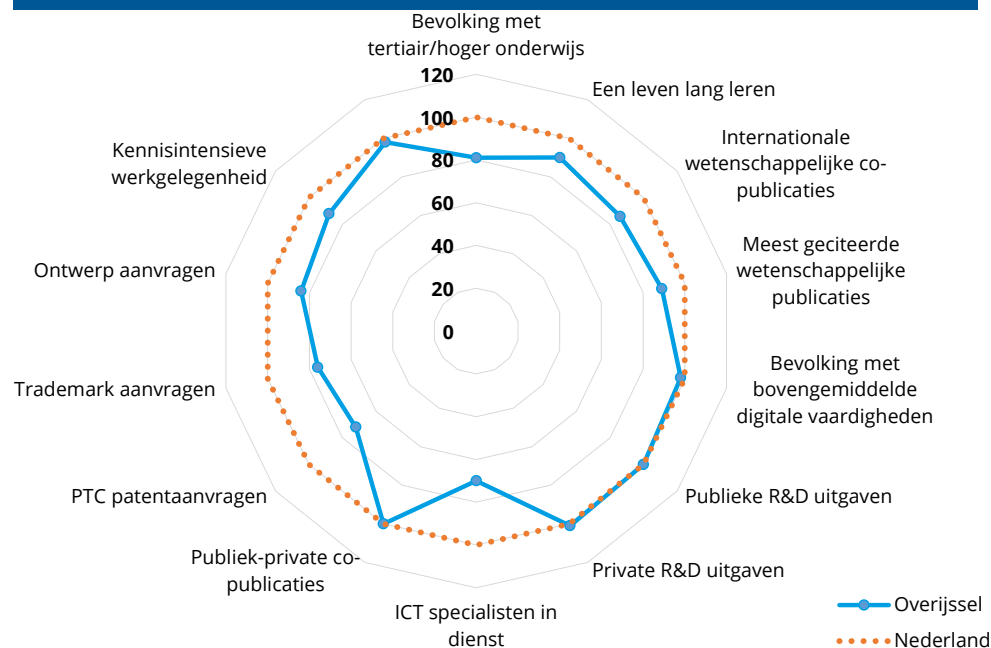
Ontwikkeling innovatie prestaties Overijssel (2021)



+ 8,6 %

Ten opzichte van 2014

Scores op aspecten van innovatie



Bronnen:

- Provincie Overijssel, Regional Innovation Scoreboard (RIS), KvK 2022

- Naast duurzamer inrichten van productieprocessen is ook het slimmer inrichten van productieprocessen van belang om in te spelen op de grote maatschappelijke opgaven. De afgelopen jaren is het belang van digitalisering en innovatie nog duidelijker geworden. Niet alleen in de industrie waar dit proces al gaande was, maar ook in sectoren zoals retail, vrijetijd en cultuur (mede versneld door corona en de lockdowns).
- In de afgelopen jaren hebben honderden Overijsselse bedrijven vanuit de provincie een Digitaliseringsvoucher ontvangen voor bijvoorbeeld het verder automatiseren van productieprocessen, het koppelen van een kassasysteem aan de voorraad en het inrichten van hard- en software die de digitale veiligheid vergroten.
- Bedrijven die deze voucher hebben ontvangen willen naar de toekomst toe vooral aan de slag met online marketing en e-commerce, zo blijkt uit onderzoek. Digitale veiligheid (cybersecurity) heeft minder prioriteit. Veel bedrijven zijn bereid om te investeren in digitalisering. De grootste knelpunten bij bedrijven om te digitaliseren zijn gebrek aan kennis (intern en extern) en financiering. Ondernemers vinden het lastig om te bepalen wat investeringen opleveren. Dit beeld wordt ondersteund door landelijk onderzoek dat in 2022 is uitgevoerd door de KvK. Hieruit blijkt dat een andere belangrijke belemmering tijd(gebrek) is.
- In Europa worden de prestaties van landen en regio's op het gebied van innovatie in kaart gebracht, in de Regional Innovation Scoreboard (RIS). Volgens dit onderzoek is Overijssel een Sterke Innovator. Gemiddeld is de innovatie-score ten opzichte van 2014 toegenomen met 8,6%. Ten opzichte van Nederland blijft Overijssel nog wel wat achter. Afgezet tegen Nederlandse gemiddelde (100) scoort Overijssel gemiddeld 91.
- Ten opzichte van Nederland scoort Overijssel relatief goed op de volgende aspecten: R&D uitgaven bij bedrijven, R&D uitgaven in de publieke sector en publiek-private co-publicaties. Aspecten waar Overijssel onder het Nederlands gemiddelde scoort zijn bijvoorbeeld aantal ICT-specialisten in dienst, bevolking met tertiair/hoger onderwijs en kennisintensieve werkgelegenheid.

Opgave: Economie

De transitie naar een duurzame bedrijfsvoering

Productie en consumptie hebben een prijs, die vaak op de langere termijn zichtbaar is. Nu de natuur onder druk staat en de biodiversiteit achteruit gaat is het belangrijk dat bedrijven duurzaam produceren en toekomstbestendig worden. Dit kunnen bedrijven doen door hun productieprocessen en verdienmodellen circulair, natuurinclusief en slimmer in te richten. Concreet betekent dit bijvoorbeeld inzetten op hernieuwbare energie en een economie zonder afval.

Circulaire bedrijvigheid

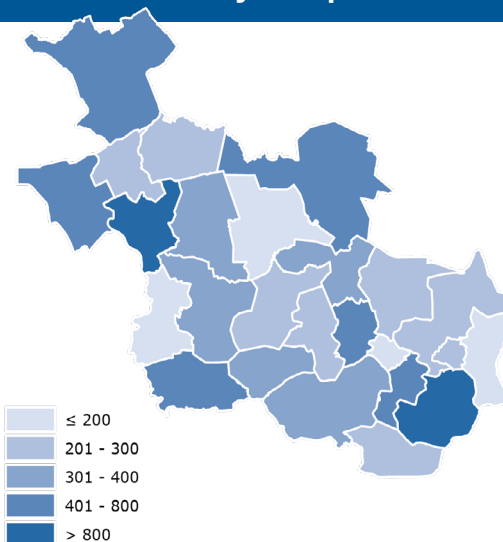


7,5 %

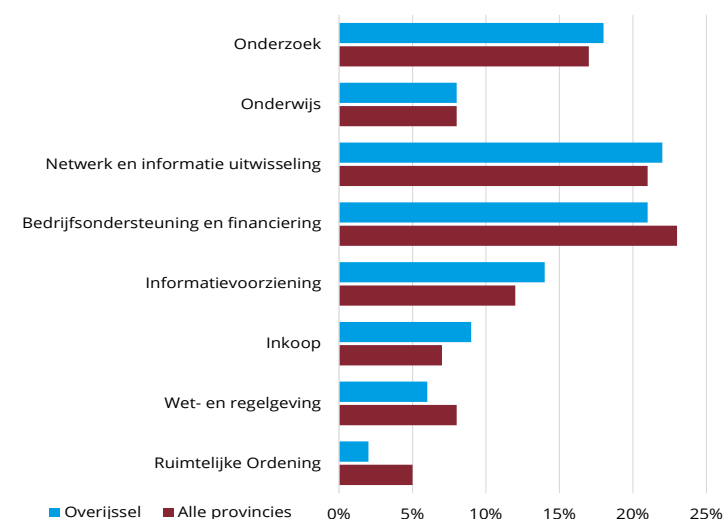


6,4 %

Circulaire bedrijven op de kaart



Stimulering circulaire economie



- Het geschatte aantal circulaire bedrijven in Overijssel is 9.885 wat neer komt op 7,5% van alle bedrijven in Overijssel. In Nederland ligt dit aandeel op 6,4%.
- Een groot deel bestaat uit meer traditionele circulaire bedrijven zoals fietsenmakers, wasserettes, etc. Van de circulaire bedrijven zijn 131 (1,3%) geclassificeerd als innovatieve circulaire bedrijven. Denk hierbij aan bedrijven die bezig zijn om de levensduur van producten te verlengen of milieuvriendelijkere alternatieven te vinden voor materialen die ze in producten verwerken.

- Het aandeel circulaire bedrijven ligt in Twente hoger dan in West-Overijssel. Van de Overijsselse circulaire bedrijven bevindt zich 58% in Twente en 42% in West-Overijssel.
- Om de circulaire economie in Overijssel te stimuleren zet de Provincie Overijssel vooral de beleidsinstrumenten Netwerk en informatie-uitwisseling (22%) in, bedrijfsondersteuning en financiering (21%) en onderzoek (18%).

Bronnen:

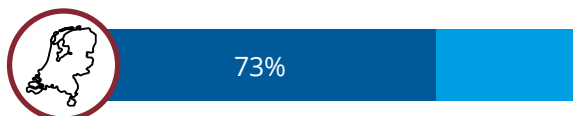
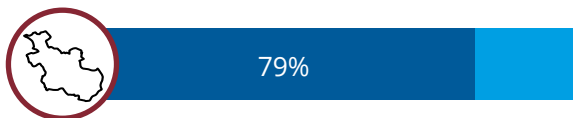
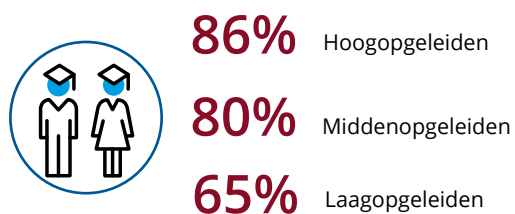
- Royal Haskoning DHV

Meer over circulaire economie in Overijssel, zie de [Overijsselse Circulaire Economie Rapportage](#)

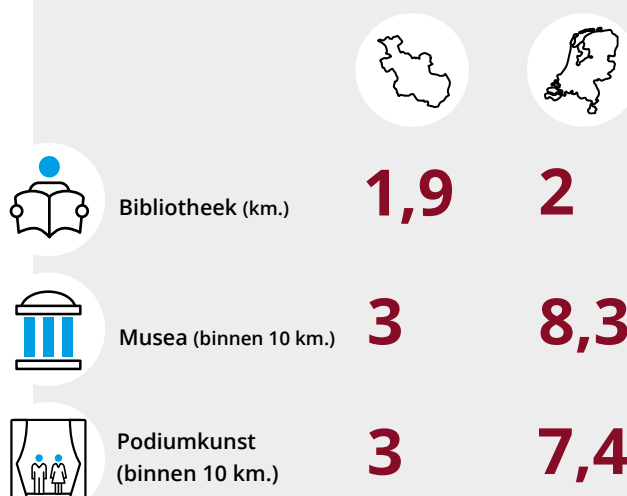
Opgave: Sociaal-maatschappelijk Cultuur

Cultuur kan op verschillende manieren bijdragen aan brede welvaart, zoals het versterken van sociale cohesie, economie, inclusie en welzijn van de samenleving.

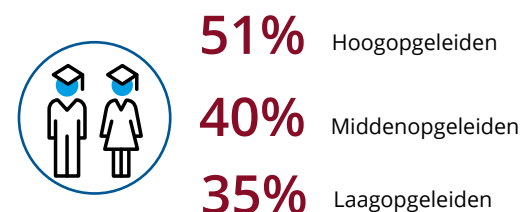
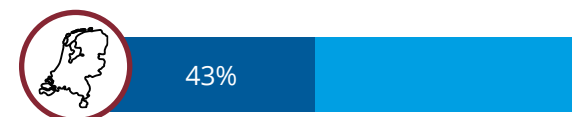
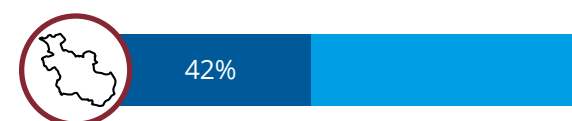
Tevredenheid cultuuraanbod



Afstand tot cultuuraanbod



Actief met kunst en cultuur



- In Overijssel is het aantal musea en podiumkunsten die een inwoner tot haar beschikking heeft binnen 10 kilometer minder dan het landelijk gemiddelde. Wel vindt 79% van de Overijsselaars dat er voldoende aanbod is van culturele voorzieningen. Landelijk is dit 73%. Het gaat hier om alle culturele voorzieningen zoals bioscopen, filmhuizen, theaters, musea, poppodia, festivals, evenementen, tentoonstellingen, centra voor beeldende kunst, bibliotheken, monumenten en ander cultureel erfgoed.
- Hoger opgeleiden zijn vaker tevreden over het cultuuraanbod.

- 61% van de Overijsselaars heeft in 2021 gebruik gemaakt van culturele voorzieningen. Dit aandeel is vanwege de coronabeperkingen in deze tijd aanzienlijk lager dan in 2019 (86%). Over het algemeen maken Overijsselaars de laatste jaren vaker gebruik van culturele voorzieningen dan landelijk.
- 42% van de Overijsselaars is het afgelopen jaar in hun vrije tijd zelf actief met kunst en/of cultuur bezig geweest. Men bespeelt bijvoorbeeld een instrument, zingt, speelt toneel, schildert, boetseert, fotografeert of houdt zich bezig met geschiedenis. Hier zien we dat hoger opgeleiden meer actief met kunst en cultuur zijn.

Bronnen:

- Inwonerspeiling Overijssel

Opgave: Sociaal-maatschappelijk Erfgoed en culturele identiteit

Soorten erfgoed

Historisch cultuurlandschap

(Bv. landgoederen, oude bossen, heidevelden, essen, houtwallen).



67%

Historische bouwkunde

(Bv. molens, historische binnensteden, oude kerken, monumenten).



69%

Immaterieel erfgoed

(Bv. streektaal, tradities, feesten, folklore, sagen en legenden).



54%

Erfgoed en leeftijd

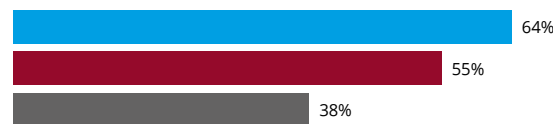
Historisch cultuurlandschap



Historische bouwkunde



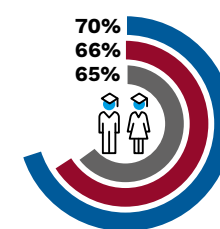
Immaterieel erfgoed



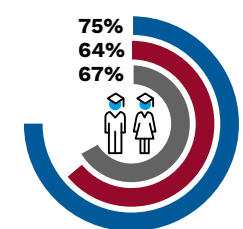
■ 55+ ■ 35-54 jaar ■ 18-34 jaar

Erfgoed en opleidingsniveau

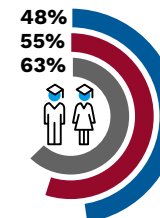
Historisch cultuurlandschap



Historische bouwkunde



Immaterieel erfgoed



- Erfgoed en culturele identiteit kunnen bijdragen aan sociale cohesie en gevoel van gemeenschapszin. Cultureel erfgoed maakt ons bewust van onze cultuur en geschiedenis.
- In 2022 vinden Overijsselaars vooral historisch cultuurlandschap en historische bouwkunde belangrijk. Het landelijk gemiddelde laat ongeveer hetzelfde beeld zien als in Overijssel. Een krappe meerderheid van de Overijsselaars vindt immaterieel erfgoed, zoals streektaal, tradities en folklore belangrijk.

- Naarmate men ouder wordt, vinden Overijsselaars het belangrijker dat cultureel erfgoed behouden blijft. Ook waarderen ouderen de culturele identiteit iets hoger dan jongeren.
- Hoogopgeleiden vinden vaker het behoud van historisch cultuurlandschap en historische bouwkunde belangrijk, maar vinden immaterieel erfgoed minder belangrijk.
- Overijsselaars waarderen hun culturele identiteit met een 7,6. Dit cijfer blijft door de jaren heen stabiel. Ook regionaal (Twente –West-Overijssel) zijn er geen verschillen, ook niet door de tijd.

Bronnen:

- Inwonerspeiling Overijssel

Opgave: Sociaal-maatschappelijk Sociale Kwaliteit

Een goede gezondheid en intensieve sociale contacten zorgen voor een hoger welzijn van mensen en dragen daarbij aan brede welvaart.

- In 2022 geven de volwassen inwoners van Overijssel een rapportcijfer van 7.9 op de vraag hoe tevreden men is met het leven in het algemeen. Drie procent van de Overijsselse inwoners geeft de tevredenheid met hun leven een onvoldoende. Uit cijfers van het CBS blijkt dat in 2019 Overijsselaars tevredener waren met het leven dan het landelijk gemiddelde.

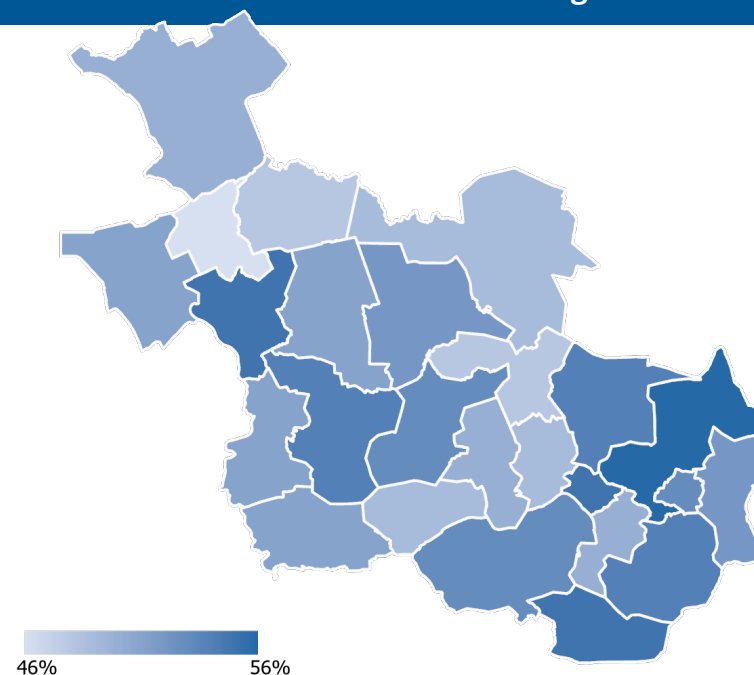
- Overijsselaars ervaren meer sociale samenhang in de buurt dan landelijk. Overijssel scoort een 6,4 op sociale cohesie, landelijk is dit een 6,1.

- 44% van de Overijsselaars is in 2022 vrijwilliger. De afgelopen tien jaar laten zien dat Overijssel structureel een hoger aandeel vrijwilligers kent dan Nederland, maar dat er wel sprake is van een dalende trend.

Positieve gezondheid

		
Ervaart gezondheid als (zeer) goed	81%	78%
Voldoet aan de beweegrichtlijn	52%	50%
Sport wekelijks	49%	49%
Normmaal gewicht (BMI 18,5 t/m 25)	47%	47%
Overgewicht (BMI 25 t/m 30)	36%	35%
Obesitas (BMI >30)	15%	16%

Volwassenen die voldoende bewegen



- 81% van de volwassenen in Overijssel ervaart de eigen gezondheid als (zeer) goed. Landelijk is dit 78%
- 52% van de volwassenen in Overijssel voldoet aan de beweegrichtlijn. Wel zijn er verschillen binnen gemeenten (zie kaart), en naar opleiding (hoog: 88%, midden 84%, laag 70%).

Bronnen:

- Inwonerspeiling Overijssel
- Gezondheidsmonitor GGD

Opgave: Sociaal-maatschappelijk Maatschappelijk en politiek vertrouwen

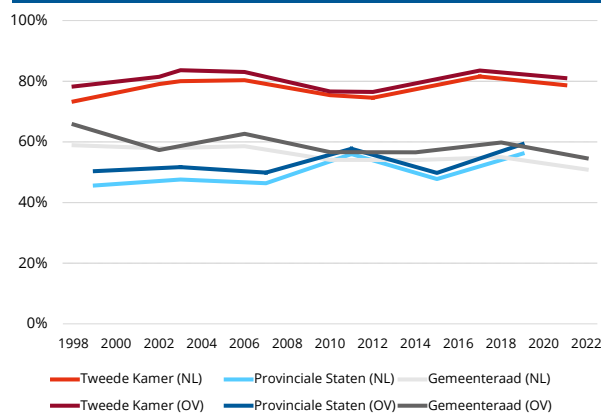
Vertrouwen is onmisbaar in sociale relaties en is essentieel voor het functioneren van de samenleving. Dit geldt ook voor het vertrouwen in overheid en instituties.

- De dalende trend in de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen zet in 2022 door. Het Overijsselse opkomstpercentage ligt met 54,6% traditiegetrouw iets hoger dan gemiddeld in Nederland, maar behoorlijk lager dan in 2018 (59,8%).
- Internationaal gezien is het vertrouwen in de overheid in Nederland niet laag. Wel bestaan grote verschillen tussen laag en hoogopgeleide Nederlanders. Zo ook in Overijssel: het vertrouwen in de overheid is groter onder hoog dan onder lager geschoolden.
- Het vertrouwen van Overijsselaars in de gemeentelijke overheid ligt hoger dan het vertrouwen in de Rijks- en provinciale overheid. Dit beeld is vergelijkbaar met het landelijke beeld: 'hoe dichterbij de overheid, des te meer vertrouwen'.
- Driekwart van de Overijsselaars heeft vertrouwen in anderen. Zij neigen eerder naar de stelling dat de meeste mensen te vertrouwen zijn dan naar de stelling dat je niet voorzichtig genoeg kunt zijn. Toch neigt een op de vijf inwoners naar voorzichtigheid. Hoger opgeleiden hebben iets meer vertrouwen in anderen dan laagopgeleiden en 65-plussers meer dan jongere leeftijdsgroepen.
- De helft van de Overijsselaars vindt de overheid verantwoordelijk voor hun leefomgeving. Van de hoogopgeleiden vindt 58% de overheid verantwoordelijk, terwijl dat bij de lager opgeleiden 43% is. Tegelijkertijd voelen meer hoog- dan laagopgeleiden zich ook zelf verantwoordelijk voor hun directe omgeving.

Bronnen:

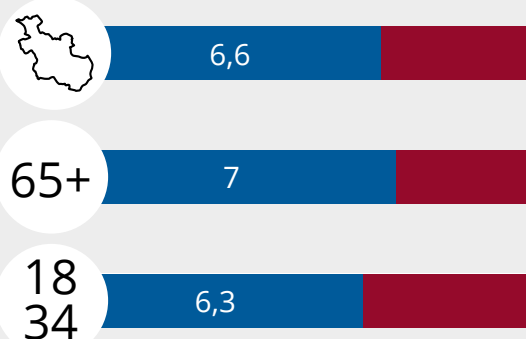
- Trendweb 2022, Trendbureau Overijssel, Inwonerspeiling Overijssel 2012-2022

Opkomst verkiezingen

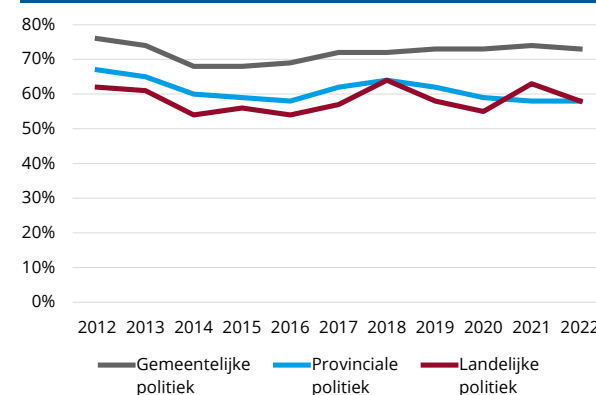


Vertrouwen in anderen

Welke geeft het beste uw mening weer?
1= Je kunt niet voorzichtig genoeg zijn;
10= De meeste mensen zijn te vertrouwen



Vertrouwen in de overheid



Verantwoordelijkheid

Ik voel mij verantwoordelijk voor mijn directe omgeving - (Helemaal) mee eens

